Dynus de actionibus inſti. cum apoſtillis nuper additis.

¶ Exquiſitiſſimi Tractatus de actionibus inſtitutis ſuper actionū arbore: et de intereſſe: perſpicui Juriſcōſulti. d. Dyni de Muxello: In plurimis iam achademijs coram viris clariſſimis enucleati et laudati: feliciter incipiūt. Cū apoſtillis dn̄i Benedicti de Uadis. de forosempronij. U. J. doctoris.

¶ Rubrica de actionibus.

Continua-

re Tractatū iſtuȝ ad precedētia: vel ad ꝓcedens tractatus extra ꝯtinuatione quia tex. ponit ſupradictū foretq̄ tex. ſeipſum cōtinuat: et iō breuiter, eſt videre i quot ptes titulus iſte diuidat. vſq; ad finē: et ſ₃ recta diuiſiones titulus iſte cōtinet tres ptes ꝑncipales: prime due ſunt valde breues. tertia eſt aliquatulū lōga. In prima ꝯtinuatur tractatus iſte ad ꝓcedentia vſq; ibi. Actio autē ꝛc. In ſcda ponit diffinitio actionis. vſq; ad. §. oīum. In tertia que extendit. vſq; in fi. ti. ponunt quedā diuiſiones actionū que ſunt ſex nūero. ¶ Et iō illa diuidet in ꝓſecutiōe mā in ſex ptes pncipales. ¶ Titulus iſte ſicut videbitis in ꝓſecutione ponit ſex diuiſiōes. Prima eſt q̄ actionū quedā ſunt reales: quedā pſonales: qdam mixte. vſq; ad. §. ſ₃ iſte. Scda eſt q̄ quedā ſunt ciuiles quedā ꝑtorie. vſq; ad. §. ſequēs. Tertia eſt q̄ quedā ſunt pſecutorie rei: qdā penales: quedā rei et pene. vſq; ad. §. oēs. Quarta eſt q̄ qdā dant in ſimplū quedaȝ in duplū: et quedā in triplū: et quedā in quadruplū: et vltra nō extendunt. vſq; ad. §. actionū. Quinta ē q̄ qdaȝ ſunt bone fidei: et quedaȝ ſtricti iuris. vſq; ad. §. ꝑterea. Sexta ē q̄ qdā ſūt pſecutorie ſolidi: et qdā nō. et iſte ponit in. §. ſunt ꝑterea. in fi. ti. Alie qdā diuiſiones addūtur in glo. in vlt. §. iſtius ti. Ita q̄ in ſūma ponunt. xij. diuiſiones: et illas pſecutus fuit Jo. in arbore: nihil quaſi aliud ſpāle continet in arbore niſi. xij. diuiſiones. Et q̄ iſte ponit i vlti. lec. iſti°. §. ti. iō vltia lectio arboris erat eadē. S₃ primo eſt opus: vt expediamus tractatū: poſtea expediemus arborē in duabus vel tribus lectionibus. Pria pars in qua ponit ꝯtinuatio tractat°. et ſcda in qua ponit diffinitio act. ſunt valde faciles quātū ad caſus poſit. Et iō caſus d₃ ita pōi: q. ſ̄. tractatū eſt d pſonis et de rebus. iō ſeq̄t videre de actionibus: et q̄ qꝛ ſba cuiuſq; rei melius p diffi. declarat: iō imediate ſubijcit diffinitionē actionis dicēs q̄ actio eſt ius pſequēdi in iudicio qd̄ ſibi dbet: et nihil aliud dicit: iſta pria et ſcda ps. Caſus iſte qꝛ faciliimus repetitiōe nō indiget: qꝛ nō d₃ aliꝯ ponī q̄ ſ̄ſa iaceat. Iſta pria po. cōtinuat ſe ad ꝓcedētes. Dictū eſt. ſ̄. de iu. na. gen. et ci. vt in. §. vlt. q̄ oē ius q̄ vtimur ptinet: ad pſonas: aut ad res: aut ad actiones: vt. ſ̄. de iur. na. gē. et ci. §. oē aūt. et. l. i. ff. de ſta. ho. De pſonis tractatū eſt in lib. i. vſq; ad ti. de re. diuiſiōe. De reb° tractatū eſt in. ij. et. iij. lib. vſq; ad ti. d ob. Et ti. de obli. qꝛ oȝ obligationē ꝓcedere actionem ſicut mr̄ ꝓcedit filiā. incepit tractare de actionib° hic ꝓprie tractat de actionibus que ex oblig. naſcunt: et ꝓcedūt. ¶ Uel pōt ꝯtinuare alio mō tractatū eſt. ſ̄. de obli. in gn̄e et in ſpē. pmo in gn̄e in ti. gn̄ali de ob. Scdo in ſpē: in ti. ſubſequē. q. mo. re cō. ob. delic. ob. et in alijs ti. ſubſequētib°: qꝛ ꝓcedit ex obli. actio: vt. l. ſ₃. §. ea. ff. d pcu. et ꝓbat. ſ̄. de ver. ob. in pn̄. ti. iō ex quo vidimus de ob. q̄ eſt actiōis mr̄ videamus de actiōe que eſt ipſius obligatiōis filia. Et pmo ꝓſequemur diffiniēdo. vſq; ad. §. oīuȝ. Scdo diuidēdo in. §. oīum. ¶ Duplex ē ergo modus tractādi de actiōibus: diffiniēdo et diuidendo. Dicit ergo Juſtinianus q̄ actio eſt ꝛc. Nō aduertatis expoſitionē verboꝝ ſicut gl. ponere ſolēt et recte nō ponūt abſurditatē niſi in vno loco: actio aūt eſt ꝛc. aliꝰ nō dicerē niſi qꝛ glo. ponat: actio in iure nr̄o ſumit pluribꝰ modis. Aliqñ ſumit p actu: vt i aut. hoc ius por. q̄ actio pia. i. actus pius ꝯſtituit: et in aut. de nō alie. §. ſi mīnus. et. l. iij. §. ſciēdū eſt. ff. de dona. inter virū et vxo. et in multis alijs. Aliqñ p actione criminali: et in iſta ſignificatione ſumit. C. qñ ci. ac. p. cr. Et c₃. Aliqñ p adminiſtratione: vt in aut. iuſiur. q̄ pſtat: et in aut. vt iu. ſine q. ſuf. §. iuſiurā. tū hoc nō eſt ponere nouū. L₃ hic aliquādo ponat: qꝛ actus ē idē q̄ adminiſtratio: vt. l. actus. ff. d admi. tu. et in eadē ſignificatiōe pōit i aut. vt iud. ſine quoquo ſuf. §. iuſiur. Aliqñ ponit p iure pſequendi: et in iſta ſignificatiōe ponit indiſſiniſta. Nihil aliud: qꝛ dicit nihil aliō: qꝛ circa actiōes ē ꝯſiderare ius vet° et ius nouū iuſtiniani et p mediā iuris prudētiā indiſtinctu: antiquitus actiōes interꝑtabant a pōtificibus q ꝑferant populo cū quadā ſolēnitate verboꝝ ꝯceptare: vt. l. ſi ſeru°. nanē. ff. de functis. hodie ſolēnitas iſta quātū ad actōes ciuiles et ꝑtorias: et quātū ad interdicta eſt ſublata: vt. l. vlt. C. de interdictis. l. de inter. §. vlt. et. C. de formulis. l. i. et. ij. remanet ḡ ſimplr̄ actio que eſt ius ꝛc. ius. q. d. remota illa ſolēnitate verbor. hodie remanet actio q̄ ē ius°. Quare dicat ius pōt: et credo leuiter dici q̄ pma opinio ꝯtineat veritatē magnā q̄ illa quā gl. approbat: vt oñdā vobis. h. d. vt oñdat actionē eſſe rē icorpalē. Res corpales ſunt q̄ pnt videri et tāgi: illa q̄ ſunt in iure non pnt videri nec tāgi: vt. l. i. ff. de re. di. et. ſ̄. de reb° corpo. et incorpo. ad hoc ḡ vt oñdat actionē eſſe rē q̄ nec tangi nec videri pōt dici q̄ eſt ius. Iſta ē pma opinio: et credo q̄ ꝯtineat veritatē. Tū ſubijcit alia opinio que ē ipa veritas. Et pp offiñ iudicis. qꝛ offiñ iudicis nō ē actio°: ſ₃ Martī. dixerit q̄ ē actio. Quare d̄ ad dr̄iam officij iudicis: qꝛ offiñ iudi. ē ius vel ſcim. ¶ Iſta glo. vr̄ innuere q̄ nō ē ius: et tñ iſtud eſt falſum: nā actio deſcēdit ex obgatiōe offiñ nō: et iō ponit ad dr̄iam offi. iudi. tñ iſtud ē falſum: vt oñdā ſtatim: et iō nō credo q̄ ponat ad dr̄iaȝ offi. iudi. qꝛ hoc nō diſtinguit actionē ab offiñ: qꝛ vtrūq; eſt ius. S₃ qd eſt illud qd̄ diſtinguit. i. qd̄ ſibi debet: qꝛ illud qd̄ ꝓponit p offiñ eſt equū pſtari: tñ nō debet ex aliqua obligatiōe: vt. l. qntus. ff. de annuis le. et. l. de ducta. circa pn̄. ff. de tab. ¶ Perſeq̄ndi. Dixerit qdā q. h. d. ad dr̄iam realiū actionū: et q̄ ptineat ſolū ad actiones pſonales nō reales. pbat. q. ille q ꝓponit realē actionē nō petit ſibi debitū: vt in. §. oīuȝ: tñ reſtaret q̄rere vtruȝ diffiniat hec actio perſonalis ſola: vel cōter vtraq; realis et pſonalis: et iſta eſt pncipalis qd̄ hic: et iō omitto eā. tñ nō dicit. ¶ Perſequēdi. Ad dr̄iam realiū actionū. S₃ ad dr̄iam criminaliū actionū qbus nō petimus qd̄ nobis ē debitū: ſed vindictā ſumi in delinquēte. In iudicio. h. d. qꝛ regulariter oēs actiōes dnt in iudicio ꝓponi: qꝛ nemo auctitate ꝓpria d₃ ſibi ius dicere: et ſi faciat punit: vt in. l. nullus. C. de iudeis. et. l. ſi qs i tātam. C. vn̄ vi. et. l. extat. ff. qd̄ me. cā. et. l. pe. et. ff. ad. l. iul. d vi pu. l. res obligatas. C. vi bo. ra. tñ caſr. l₃ vt i ſure nocturno quēlib₃ capere et occidere auctē ꝓpria: vt. l. itaq; ff. ad. l. aq. et. l. ſure. ff. de ſicarijs. Itē debitorē fugiētē. l₃. vt dicit qd̄ liceat cape auctē ꝓpria et pecunia ei auferre: vt. l. aut ꝑtor. §. ſi debitorē. ff. q in frau. credi. Itē pōt militē deſertorē ꝓpria auctē cape et offendere: vt. l. ij. C. vt vnicuiq; liceat ſe ſine iu. vi. Qd̄ ſibi debet. Dixerūt qdā l₃ pōi ad dr̄iaȝ realiū: tñ nihil ē. ſed ponit ad dr̄iaȝ actionum que ꝓponūt ad vidictam. Perſeq̄ndi pōit ēt ad dr̄iaȝ exceptionū. Nā ſicut actor petit ꝯdēnari reum: ſic reus p exceptionē itēdit actorē excludere: vt. l. ij. in pn̄. §. illud. ff. de excep. et iō cauet. l. q̄ in exceptiōibus reus ē actor: et h₃ neceſſe ꝓbare exceptionē₃. ſicut

a ¶ Jus. Adde hic q̄ J. e. dn̄i. i. v. col. in prin. in ver. ꝑterea. et illud ē bonus argumentum.

b ¶ Actio. Aliꝰ remit. quā dedi. J. eo. i. v. col. ver. glo. dicit q̄ iudi. offi.

c ¶ §. ſi de bitorē. Per q̄ues tex. videte que hīr per Bar. in l. ſi alius. §. belliſſime. ff. qd̄ vi aut clā. limitādo illam regulam q̄ nemo. in cā ꝓpria d₃ ſibi iusdicere qd̄ vbi vis inferatmihi dānum irreparabiler puta ſi auferrentur animalia vel ī cidant mihi vinee. Imo vide Spe. de accu. in ꝯſi. ccxv. inci. in angelica veritate. in de capi ra facta d ſuſpecto a iudice incompetēte: q̄ nō poſſit opponi de incompetentia fori iudicis. et ad materiaȝ adde q̄ appōnunt hic per d. Jaſ. inuſ. in. xi. col. in me. l ver. Ita gl. ibi. C. eiſde.

ſic ergo p3 ex h ⁊ precedēti φ eſtimatio dāni in quātitate ꝯſiſtentis idē ſunt. Itē q2 lege cauetur actionē3 dari ad intereſſe: ⁊ alia. l. dicit φ p acquil. ꝯſequimur dannū ⁊ danni eſtimationē: ergo euidēter p3 φ eſtimatio dāni eſt intereſſe. Itē pone φ ſtipulor rē tradi vel mihi preſtari non precedēte ꝯtu de cuius nā debeat transferri dñium vel poſſeſſio: certū eſt φ ſi nō tradatur vel preſtetur φ nō eſtimat ꝑprietas vel poſſeſſio. Sed illō ſolū3 qō mihi abeſt: q2 res tradita vel preſtita nō fuit: ⁊ illud appellat lex intereſſe. de ver. ob. ſi rē preſtari. ⁊. l. ſi fundū tradi. Itē pone φ res que v3. c. obligata erat ꝑ. x. ſtipulor liberari: agā ad intereſſe: q2 liberata nō fuit: iſtō aūt intereſſe eſt illud qō mihi abeſt: vel ſi illa. x. ſolui mihi abſunt: q2 illa ſolui ⁊ habeo rē penes me p3 φ preciū rei nō eſt intereſſe. Sed eſtimatio eius qō mihi abeſt φ nō ſit qō fieri debuit vel fieri nō ꝯuenit. Itē ſi ſtipulor mihi ſatiſdari ꝑ. x. ſi nō ſatiſdatur peto intereſſe: illud aūt intereſſe equipollet quantitati ꝓ qua ſatiſdandū erat aliqñ ab ea exceditur. ff. de ver. ob. ſi ſtipulatus. §. vl. ⁊ de re iudi. l. ſi quis ab alio. in prin. ꝑ hoc p3 φ intereſſe non idē eſt φ rei eſtimatio: ſed diuerſum: q2 in diuerſis nō in eodē3 ꝯueniunt qualitas ⁊ effectus. Ad hanc qōnem dico φ eſti. rei cōis ⁊ ꝯuenta ⁊ ſingularis nō eſt intereſſe l3 veniat intereſſe cōiter ⁊ ſingulariter: ⁊ ex ꝯuētione eſtimādas: ⁊ h ſic ondo. l. dicit φ verba quāti ea res eſt: patēt non ad id qō intereſt. ſed ad rei eſti. referūtur. ff. de ver. ob. l. h verba ſm legē. n. indefinita equipollet vli. ff. de leg. ij. l. ſi pluribus. de le. iij. l. hoc legatū. ⁊. l. ſi plures. ff. de re. du. l. ſi ita q. §. vtrū in fi. cū ergo lex idefinite dicat nō ad id qō itereſt intelligā vlr: ⁊ eodē mō vlr qō dicit ſm eſtimationē ⁊c. vt ſic primū ꝯprehēdat oēm ſpēm intereſſe ſm oēm eſtimationē: h idē3. ſ. φ rei eſtimatio nō ſit intereſſe p3 in. d. l. §. ꝯſiderandū. ff. de tu. ⁊ ra. diſt. Nunc rñdeo ad primū qō eſt vtrū ſit vnicū intereſſe vel triplex: dico φ cū dannū poſſit eſtimari ſingulariter: vt. l. libertus. q ſol. ff. de bo. lib. ⁊. ff. ſi. j. pa. l. i. Item alia. l. cōiter. vt. l. ſi ſeruū meū. nā ibidē dicit quāti oibus ⁊c. Itē ex conuētione: q2 pōt ꝑ eodē conuentio ſup dubia futura eſtimatio danni: vt. l. ꝑcurator ad exhi. §. vlt. ff. rē ra. ha. ⁊. l. vlt. ō pacto. ſtip. ⁊ hec appellatio ꝯuenti. i. ꝯuentione eſtimatū: ⁊ limitatū: ⁊ pōt excedere ſingulariter: ⁊ cōe ⁊ ab eis excedi. ergo nō eſt idē: cū exceſſus ſit diuerſorū: ſed erit per ſe definita ſpēs aſſirmando. n. nouā formā per h φ ex ꝯuentione addit vel detrahitur nō remanet in ſinguli ⁊ cōi. S3 aſſumit ſpeciem nouā ⁊ appellat ꝯuentum: vt dī in ſtip. ſtoria φ ꝑ imutationem extra formā pactorū nouā formā aſſumit ⁊ vocatur ꝯuentionalis. Itē per eūdē modū ꝯſtituuntur noua ſpēs iuriū: vt. l. ius ciui. ff. de iuſti. ⁊ iur. ergo ē noua ſpēs intereſſe: nō ergo dico φ ꝯuentū preciū rei ſit intereſſe conuentionale: neq3 φ commune: vt intereſſe commune: neq3 φ ſingularis eſtimatio rei ſit intereſſe ſingulare. Sed dico φ dannum ſingulariter eſtimatū: ⁊ intereſſe ſingulare: ⁊ eſtimatū cōiter ē intereſſe cōmune ⁊ eſtimatū: ⁊ ex ꝯuentione eſt intereſſe ꝯuentū: ⁊ ſic triplex. ⁊ ſic ad arg. primū p3 rñſio: q2 ꝯcedo φ cōe vel ꝯuentū pactū rei nō eſt intereſſe l3 in eſtimatio. deducatur: vt dictū eſt. Itē ſi tenerem opi. malā. ſ. φ preciū rei ſit intereſſe nihilominus p3 rñſio: q2 ve3 eſt nihil eſſe illud a quo exceditur. ſ. numero: ſ. numero diuerſū ſpecie idē genere diuerſum ſpē eſſe nō pōt: vt ecce ſi dica3 Mar. non excedit ſeipſum: ſed Martinus bñ pōt excedere Petrū: ⁊ ab eo excedit: ⁊ aſinus pōt excedere bonē: ⁊ ab eo excedi: ſed cōcedo in eo qō dicit intereſſe cōſtitui ꝑ relationē3 ad perſonā. Sed ſubiūgo φ pſona pōt ſūmi dupliciter. ſ. ſingulariter ⁊ cōiter: relatū ergo ad perſonam ſingulariter dr ſingulare: relatum ad pſonam ꝯmuniter dr cōe: φ aūt intereſſe relatio poſſit fieri ad perſonam cōiter p3: q2. l. acqi. actio ad intereſſe datur illud aūt refertur ad id quāti oibus v3: vt. d. §. ō le. acquil. maior qō eſt in. d. l. ſi ſeruū meum. tertiū ⁊ quartum concedo: q2 ꝓbatur φ eſtimatio rei non ſit intereſſe. Ad quintū rñdeo eodem mō φ concedo: q2 eſtimatio rei nō eſt diſtincta ſpecies intereſſe: vt probatū3 eſt: ⁊ iō nō cōtinet ſub eodē genere cū intereſſe ſingulari.

Vniuerſali. et an ⁊ quando vide do. Pe. Phili. con. ſol. cxxviij. incipi. conſiderata. l. ſta ⁊ in. iiij. parte.

¶ Finis tractatuū de actionibus inſtitu. ſuper arbore actionum: ⁊ de intereſſe allucinatorū: per perſpicaciſſimum Dynum de mucello: ad fructum quorūlibet legum ſtudioſorum editorum. cū apoſtillis. d. Benedicti vadi Foroſempronienſis. Sumptibus dñi Benedicti fontana. ꝑ Philippum Pincium Venetijs impreſ. Anno dñi M. cccc. c. v. die. xxiiij. nouembris.

aa bb cc ſunt terni dd ee ſunt duerni